

VERSCHIJNT

Alle dagen, behalve Zou- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:

Van een regel f 1.00.
Van een regel meer 0.15.
Van een regel zegelgeld.

ZATURDAG 6 AUGUSTUS.

UITGEVERS-DIRECTEUREN:

JOH. NOMAN en ZON, te 's Gravenhage.

Brieven franco aan het Bureau De Grondwet.
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:

Voor 's Gravenhage per 3 maanden 5.00
Voor de overige steden des Rijks 5.00

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indië:

W. J. VAN HAREN NOMAN, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen,
per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het
abonnement f 60, Ned. Cour.

BERIGT.

Hierop is de aandacht van den lezer van de lezers dezer Courant in het bijzonder te vestigen op de advertentiën in dit Dagblad.

Overal in ons vaderland in aanzienlijke getale verspreid, beloven advertentiën, in deze Courant tegen zeer billijken prijs geplaatst, door de duizende lezers, aan wie ze onder de oogen komen, de vruchten, welke men van advertentiën verwacht.

Berigten van geboorte, huwelijk en overlijden worden door de Uitgevers, gratis, in DE INDIË opgenomen.

JOH. NOMAN EN ZON.

Het nieuwe wets-ontwerp.

II.

Ondanks de zucht der Regering, en welligt ook van de kleine meerderheid der Tweede Kamer, om het nieuwe wets-ontwerp aan het nauwkeurig onderzoek der publieke opinie te onttrekken, zal er toch nog altijd zooveel tijd overschieten, althans voor ons, om geheel de Macchiavellistische taktiek bloot te leggen, waarmee de Regering, schijnbaar een gewijzigd wets-ontwerp aanbiedende, met uitzondering van slechts ééne bepaling, eigenlijk slechts dezelfde wet heeft teruggegeven, doch nu gekleed in den fluweelen vorm der Nederlanderschap, maar des te gevaarlijker in doel en strekking.

Met den besten wil ter wereld, om den hamer des Presidents met den stormpas over zoo gewichtige wet te doen vallen, zal de Kamer, vóór Donderdag aanstaande, daarover niet kunnen beraadslagen. Het uitstel is kort; maar wij zullen trachten het best mogelijke gebruik daarvan te maken.

Gister toonden wij aan, dat de Regering de meest gewichtige vraagstukken over beginselen heeft ter zijde geschoven; en dat zij tot de haar vernederende verklaring moest komen, dat in het oorspronkelijk ontwerp bepalingen voorkwamen, waarvan de eigenlijke bedoeling bij haar zelfs niet was opgekomen. Het onderzoek der nieuwe wets-voordragt zal aantoonen, dat deze verklaring alweder eene mystificatie is; aangezien eigenlijk in het willekeurige en ongrondwettige der voordragt niet het minste is veranderd.

De derde algemeene stelling, die wij in de Memorie van Beantwoording aantreffen, strekt, om aan te toonen, dat het maken van eene speciale strafwet, ter regeling van de bepalingen, voorkomende in het Vide hoofdstuk der Grondwet, grondwettig zou zijn. De Regering zegt: „Bij de beantwoording dezer vraag is ter sprake gebracht het verband tusschen art. 164 en 165 der Grondwet. De Regering gelooft, dat dit onderzoek wel op zijde kan worden gesteld; daar, hoe men daarover ook moge denken, de Grondwet, in elke bepaling op het stuk der godsdienst, het recht van den Staat erkent om de maatschappij door wettelijke voorschriften te beschermen. Deze stelling is, zachtst genomen, eene onwaarheid. Van de zeven artikelen, waaruit het Vide hoofdstuk der Grondwet bestaat, spreken drie artikelen (art. 165, 166 en 168) van een geheel onbepaald recht; en de Regering durft verklaren, dat elke bepaling het recht van den Staat erkent, om de maatschappij door wettelijke voorschriften te beschermen!

Maar de Regering gaat aldus voort: „Art. 164 der Grondwet geeft vrijheid van belijdenis van godsdienstige meeningen, doch niet anders dan behoudens bescherming der maatschappij en van hare leden tegen de overtreding der strafwet. Maar die strafwet is niet onveranderbaar. Wie maakt die strafwet? Immers de wetgevende magt. Wat doet de strafwet? Zij gebiedt en verbiedt, en bedreigt straf wanneer men nalaat wat zij gebiedt, of doet wat zij verbiedt. De strafwet bepaalt wat in het belang der maatschappij verplichtend of ongeoorloofd is. — Op eene onbegrijpelijke wijze verwart de Regering hier verschillende begrippen.

De titel der wet, ook haar considerans zegt het, dat zij strekt om toezigt uit te oefenen op de kerkgenootschappen. Art. 164 der Grondwet, waarop de Regering beroept, spreekt alleen van de belijdenis van de individuen. Het zijn de individuen, en niet de kerkgenootschappen, gewagen. Een vlugtige blik op de geschiedenis der Grondwetsherziening bewijst het middaghelder. Oorspronkelijk luidde de redactie van art. 164 aldus: „Ieder belijdt zijne godsdienstige meeningen met volkomen vrijheid. Toen echter werd, te regt, aangemerkt, dat van zoodanige onbepaalde vrijheid der individuen misbruik zou kunnen gemaakt worden; omdat men, onder het voorwendsel van zijne godsdienstige meening te belijden, handelingen zou kunnen doen, onder het bereik van de strafwet vallende. Een predikant bijv. zou, op de openbare straat of op eene publieke plaats, iemand kunnen verwijten, dat hij een boeleerder of een dief was; of hij zou van den kansel der Regering kunnen aanvallen op eene wijze, die de wet strafbaar stelt, en later verklaren, dat hij slechts zijn plicht als predikant had gedaan, zich op art. 164 beroepende: „Ieder belijdt zijne godsdienstige meeningen met volkomen vrijheid. En nu werden daar achter gevoegd de woorden: „behoudens de bescherming der maatschappij en harer leden tegen de overtreding der strafwet, om aan te toonen, dat nooit ofte immer eene handeling, die bij de strafwet was verboden, zou kunnen verdedigd worden met de bewering, dat zij slechts was het uitvloeisel van de volkomene vrijheid, om zijne godsdienstige meeningen te belijden. Al ware het dan ook, dat art. 164 der Grondwet sloeg op kerkgenootschappen — hetgeen echter bepaald strijdt met de letter der wet — dan nog zou dat art. nimmer het regt geven, om eene speciale strafwet op dit stuk te maken.

Wij weten, evenzeer als de Regering, dat de strafwet niet onveranderbaar is; maar meenen toch, dat zij nimmer zoodanig kan veranderd worden, dat zij eene vrijheid en een regt zou vernietigen, door de Grondwet verleend. Ging de redenering van de Regering op, men zou door het maken van speciale strafwetten nog een heel eind wegs kunnen vorderen. Eene latere strafwet bepale bijv. slechts, dat het verboden is meer dan éénmaal 's weeks te prediken; dat het strafbaar is, om te 's Gravenhage meer dan vier dominés te beroepen; gebiede, dat elke preek eerst aan censuur zal onderworpen zijn, enz.; en men zal van de Grondwet kunnen maken wat men wil.

Nog een voorbeeld. Art. 6 der Grondwet zegt: „Ieder Nederlander is tot elke landsbediening benoembaar. De Heer VAN HALL, zijn zwarte boek gedachtig, make nu slechts eene strafwet, om te bepalen, dat al wie in de oppositie is, tot geene landsbediening benoembaar zijn zal, en hij heeft art. 6 vernietigd.

Wij gelooven dan ook, dat deze stelling zoodanig uit de lucht is gegrepen, dat hare aanvoering reeds het voldingend bewijs medebrengt, dat zoodanige strafwet op het Vide hoofdstuk der Grondwet, is eene schending, eene verkrachting van die Grondwet.

Niet minder curieus is eene vierde algemeene stelling, door de Regering in hare Memorie van Beantwoording vooropgezet. De Kamer had gevraagd, waarom de Memorie van Toelichting was ondertekend door den tijdelijken voorzitter van den Raad van Ministers „en niet, als gewoonlijk, door de hoofden der ministeriële departementen, wien de zaak „meer bijzonder aangaat. Sedert de Grondwetsherziening was zoo iets niet gezien en men wenschte dus te weten „welke constitutioneele beteekenis aan die wijze van indiening eener wet van dit groote gewigt „moest worden gehecht. De Kamer kon „naar de „elders aangenomene constitutioneele beginselen „daaruit niets anders afleiden: „dan dat de leden van het Ministerie, zoowel „gezamenlijk als ieder in het bijzonder „zich voor de voordragt verantwoordelijk stelden en „aan de daarin vervatte bepalingen hun zegel hechtten. Zie hier het antwoord van het Ministerie VAN HALL.

„De ondertekening van de Memorie van Toelichting „strekt alleen om de echtheid van het stuk te verzekeren, een vereischte is het niet. Die teekening is hier „door den tijdelijken Voorzitter geschied, omdat het „stuk niet bepaald van één departement is uitgegaan, „maar van den Raad van Ministers. „Hier wordt met een pennestreek voor een groot deel de ministeriële verantwoordelijkheid uit de Grondwet geschrapt, althans door het Ministerie verloochend, en de vrije werking der Volksvertegenwoordiging verlamd.

Wanneer eene Memorie van Toelichting wordt ondertekend, het is niet — zegt het Ministerie VAN HALL — om aan te toonen, dat de ondertekenaar zich verantwoordelijk stelt voor het daarbij bedoelde wetsvoorstel; om aan te toonen, dat de gronden, waarop het wetsvoorstel rust, aangenomen zijn en verdedigd worden door den Minister of het Ministerie, ondertekenaar der Memorie... neen; een vereischte is het niet; de ondertekening strekt alleen om de echtheid van het stuk te bewijzen.

De echtheid! wat beteekent dat woord? Wil het zeggen: de handteekening bewijst, dat de Memorie van Toelichting behoort bij het voorstel des Konings; dus dat Memorie van Toelichting en voorstel één zijn; dus dat alle Memoriën van Toelichting afkomstig zijn van den Koning? Voorwaar eene constitutioneele ketterij, waartoe wij zelfs een VAN HALL niet in staat durfden rekenen!

Elke aanmerking, elke bestrijding van een wetsvoorstel is, volgens deze stelling, voortaan gerigt tot den Koning; zoo wordt de gezamenlijke even als de persoonlijke verantwoordelijkheid der Ministers tot niets gereduceerd; het is de Koning alléén die met de Kamers werkt. De groote meerderheid der Kamer heeft bijv. verklaard, dat art. 2 van het oorspronkelijk wets-ontwerp is ONZEDELIJK; dit verwijt zou dus, volgens VAN HALL, niet gerigt zijn geweest tot het Ministerie, dat de Mem. van Toelichting teekende en zich alzoo voor het wetsvoorstel verantwoordelijk stelde; neen maar tot den Koning!! Het is waarlijk gemakkelijk, op die wijze alles te durven bestaan; wanneer men al de verantwoordelijkheid op den onschendbaren Koning durft schuiven. De aanneming van deze stelling zou zóó doodend zijn voor de vrije en zelfstandige werking der Volksvertegenwoordiging, dat het plicht zal zijn voor de Kamers, om, ter handhaving van hare heiligste regten en plichten, daartegen ten krachtigste protest aan te teekenen.

Bij deze zelfde gelegenheid heeft het Ministerie VAN HALL bovendien bewezen, hoever het, in bekwaamheid en in talent, om beginselen te verdedigen, achterstaat bij het afgetreden Ministerie. „De Regering „— zegt zij — „heeft het onraadzaam gekeurd, vooruit te loopen „op de aanmerkingen die konden worden gemaakt. „Daarom heeft zij eene zeer korte Memorie van Toelichting gegeven. „Dit is trouwens — aldus vervolgt zij: „een zoo ruim veld, dat het steeds beter is af te wachten, „wat men daarop ontmoeten zal, dan zich „ontmoetingen te scheppen. — Dus eene korte Mem. van Toelichting, om af te wachten, wat gezegd kan worden? Maar nu is gezegd en zelfs veel gezegd; en wat doet nu het Ministerie? Het antwoordt in het geheel niet, „uit vrees van in herhalingen te vallen. Hier treft men dus niet alleen aan een „om den tuin leiden van de algemeene verwachting; maar volslagen gemis aan talent om zijn stelsel te verdedigen. Men vergelijkte daarbij de wijze, waarop de Heer THORBECKE zijne armen wist te verdedigen, ondanks ook bij die gelegenheid de voorstanders dier wet hun gevoelen breedvoerig in het voorloopig Verslag hadden ontwikkeld. Het „talent „wordt thans alleen vergoed door „moedigheid.

Van deze stoutmoedigheid geeft de Regering een alles-overtreffend bewijs, als zij aan het afgeleide algemeene stellingen, verklaart: „Dit alles „meent de Regering hierbij te moeten omdenken, dat de memorien van „toelichting en meer bepaaldelijk die omtrent de grond-

Wetberzoning, zeer zeldzaam later ter interpretatie kun-
nen worden ingeroepen, ~~vermits zij slaan op het ontwerp~~
~~zoo als het aanvankelijk is ingezonden en geenszins op~~
~~de wet zoo als die, ten gevolge van de opmerkingen der~~
Kamer, later is gewijzigd en eindelijk is goedgekeurd.
Bepaaldelijk geldt dit omtrent de herziening van het hoofd-
stuk van de Godsdienst, NA DE INDIENING BELANGRIJK
GEWIJZIGD.

Wij bewonderen den moed die er toe vereischt wordt,
om zoo iets in het aangezicht der natie te komen ver-
klaren!

Het Vde hoofdstuk der Grondwet telt *zeven* artike-
len. Daarvan luiden zes letterlijk als in de voordragt,
waarvan de Memorie van Toelichting tot bewijs van
echtheid is geteekend door Mr. D. DONKER CURTIUS.
Het eenige artikel, dat wijziging heeft ondergaan, is art.
164. Daarbij werd gevoegd de bepaling: "behoudens
de bescherming der maatschappij en harer leden tegen
de overtreding der strafwet." Hierboven hebben wij
gezien, met welk oogmerk deze beperking der vrijheid
van individus, niet van kerkgenootschappen werd aan-
genomen.

De memorie van toelichting, door Mr. D. DONKER
CURTIUS, bij hoofdstuk VI der Grondwet geschreven,
op waarmede die heer nu verlegen schijnt te zijn, blijft
alzo in hare volle kracht. Dat is onwederlegbaar.

Waarop toch steunt de thans voorgedragen wet? Niet
op art. 164, maar op art. 169. De Regering zegt, dat
de bepaling "De Koning waakt dat alle kerkgenoot-
schappen zich houden binnen de palen van gehoorzaam-
heid aan de wetten van den Staat" eene wet noodzak-
kelijk maakt. Dat artikel is onveranderd, zoo als de
Regering het voordroeg, aangenomen. En het is niet
op het later gewijzigde art. 164, maar alleen op het
over veranderd aangenomen art. 169, dat Mr. D. DONKER
CURTIUS heeft geschreven: "Het waken der REGERING,
dat allen blijven binnen de palen der wet, bestaat in
het beteugelen van hen, die buiten deze palen GAAN; niet
in het vlechten van banden, OPDAT ZIJ DEZELVE NIET
Zouden kunnen overschrijden."

Dus de regering, niet de wet.
Dus repressief, niet preventief.
Men bewijst eene zwakke zaak te verdedigen, als men
zijne toevlugt moet nemen tot het gewelddadig verwrin-
gen der waarheid.

Op zulke zwakke grondslagen heeft nu de Regering
een nieuw wetsontwerp opgebouwd. Morgen zullen wij
dit wet gaan onderzoeken.

Wij vestigen de bijzondere aandacht onzer lezers op
de navolgende verklaring, welke de Nederlander heden
aflegt: eene verklaring, die het vorige Ministerie geheel
rechtvaardigt, en ten eenen male de eenige verdienste
ontneemt aan het tegenwoordige Ministerie, die men
het zoo gaarne zou hebben willen toekennen:

De Nieuwe Rotterdamsche Courant had onlangs ge-
schreven, "dat de Paus gereedelijk heeft toegegeven
aan het verlangen om de voor andere gezindheden
stuitende woorden uit den eed te ligten," maar, — voegt
de N. R. O. er bij, — "dat verlangen was het vorige
Ministerie, zoo als bekend is, reeds voornemens, ook
voor den tegenwoordigen eed der bisschoppen aan den
Heiligen Stoel kenbaar te maken, waarin het echter
door zijne afstreding verhindert werd."

En nu deed de Nederlander (n°. 946) de vraag,
zoo als bekend is? wij weten daar niets van.

Maar in zijn n^o. van heden verklaart de Nederlander:
"Wij veroorloofden ons de vraag, zoo als bekend is?
Thans zijn wij, door inlichtingen van goederhand —
en het is ons een aangenome plicht hiervan te doen
blijken — overtuigd geworden dat het bericht van de
Nieuwe Rotterdamsche Courant met de WAARHEID over-
eenkomt."

De Tijd somde, gister, in een uitvoerig artikel op,
hoe vele gewichtige vaderlandsche belangen, sedert de
afstreding van het vorige Ministerie, zijn uit het oog
verloren en niet langer behartigd; en hoe alles uitsluitend
op alleen gewijd was aan de poging, om het "geschokte
nationale gevoel" te "bevrederen".

Ten slotte, merkt de Tijd, naar wij meenen, terogt op:

"Bilieve! wat vragen zijn dat! die dingen waren goed voor
materialisten, voor Thorbecke, b. v. maar thans heeft men wat
anders te doen: men is in de katechisatie!"

En als zij mij komt spreken over de handelssteden, Am-
sterdam en Rotterdam b. v., dan verwis ik u naar 11° ter Haar,
dat is een man die 't weet! De handel kan wel wachten; eerst
katechiseren, want de kamers, onder den invloed van nationaal
Nederlandsch kerkelijken zin, zijn tot dat einde geïnculceerd; niet
om over handel, fabrieken, landbouw, armoede, belastingen,
budget en dergelijke, wel is waar Nederlandsche, maar toch
aardsche, stoffelijke, belangen te delibereren. Nogmaals, vraag
het 11° ter Haar, en zoo zij wilt, ook prof. Vreede!

Heiligen is te voorschijn gebracht (afgewerkt nog niet) is,
in Nationaal-Nederlandsch kerkelijken zin, van hogere orde.
Het is ook in 't eind op weg, en zal zijn held wel waard zijn.
Wat ons voor het oogenblik een materiaal zijn, en rekenen:
Van de ontbinding der kamers, 19 April, tot heden, zijn
12 weken, of 112 dagen.

De bezoldiging der ministers is in 112 dagen: f 25,644.
De indemnificatie der Tweede Kamerleden f 41,820.
Wij bekomen derhalve voor die 112 dagen het bedrag van
67,464 Nederlandsche guldens.
Daarbij komen nog kleinigheden, b. v. de ambassade van een
der ministers naar Rome, met de antiken; ten ware die uit de
de homogene kas des ministers werd te goed gedaan.
Als nu de manien, die het de zaak bekend, en han-
delbaar als 't behoort (behalve voor dagbladshrijvers) op den
tweeden Pinksterdag van den kansel betreden zijn, hunne syno-
dale taak in nationaal-Nederlandsch kerkelijken zin niet knapen
vlug afwerken, dan kan het nog enkele guldens kosten, maar 't zal
fraai zijn! En dan komen de stoffelijke belangen der Nederlan-
den, waarvoor altoos tijd genoeg zal overschieten."

Wij vestigen de aandacht van alle verlichte en ver-
standige Protestanten op het volgende artikel, door de
Arnhemse Courant medegedeeld.

Een inzender in de Nederlander, die zich uitermate
bezaard gevoelt, dat de heer VAN HALL in zijne diplo-
matieke nota's aan een "zondig, seilbaar schepsel," de
titels geeft van Heiligheid en Heilige Vader, twijfelt, of
de Regering de wonden der gespannen adressanten heelen
zal "wanneer zij eene wet voordraagt, die later, wanneer
"de Roomsche quaestie weder vergeten zal zijn, door een
"zoogenoemd conservatief gouvernement evenzeer en zelfs
"bij uitsluiting tegen het levend christendom kan worden
"gerigt."

De onbepaalde en, naar ons dunkt, betekenloze uit-
drukking "levend christendom" — want wat is de tegen-
stelling van levend christendom? — daarlatende, stemmen
wij met den inzender in, dat, als deze wet eens doorge-
dreeven is, en de opgewekte hartstogten en heroering tot
bejating en rust zijn gekomen, men algemeen, bij alle
belijdenissen, gezindten en kerkgenootschappen, de onder-
vinding zal opdoen dat men, om een denkbeeldig en hersen-
schimmig gevaar te ontgaan, zich weerloos heeft prijs
gegeven aan officiële invloeden, en magtsuitoefeningen,
waarvan het staatsgezag, naar willekeur, kan gebruik en
misbruik maken.

Er zijn velen die dit zeer wel inzien. Wij spreken nu
niet van de katholieken. De katholieken moeten reeds daarom
tegen het ontwerp protesteren, omdat het bedoelt te zijn,
een wapen bepaaldelijk bestemd en gerigt tegen hun geloof
en kerkgenootschap. Maar het wordt ook ingezien door vele
onroomschen, door vele protestanten van onderscheidene
belijdenis. Waaraan is het dan toe te schrijven, dat van dezen
kant zoo weinig protest tegen het ontwerp, regelende de
onvrijheid der kerkgenootschappen, vernomen wordt?

Van de zijde van predikanten en kerkeraden wordt bij de
vertegenwoordiging gedrongen tot aanneming. Waarom?
Verlangen zij zoozeer naar de wettelijke onvrijheid en de
officiële voorgedij? Neen; maar zij meenen, dat de niet-aan-
neming van het ontwerp zou zijn eene tegenstraffing van
den door hen gepredikte en georganiseerden kruistogt tegen
de Roomsche bisschoppen. Als het ziele ge-
blik, aan deze anti-bisschoppelijke monomanie wordt zelfs
de eigene vrijheid en het eigen recht ten offer gebracht. Geen
prijs schijnt te duur om het bedwang der katholyke kerk
te koopen. Als slechts de gevreesde en gehate vijand kan
gedrukt worden, wil men, des noods, de kans, dat men
op zijne beurt onderdrukt worde, wagen.

Dat het odium theologicum — de van oudsher bekende
priesterlijke boosaardigheid — en den godsdiensthaat tusschen
godsdienst-beoefenaren van verschillend geloof in deze quaestie
zoozeer de boofrol speelt, is uiterst betreurenswaardig. De
strijd wordt gevoerd alsof protestantsche en katholyke be-
dienaren der godsdienst tegenover elkander stonden, als op
elkander's klandisie wangunstige en ijverzuchtige concu-
renten in eigen vak van nering of bedrijf; alsof de groote
vraag was, wie de meeste passagiers in zijne onderneming
zou lokken, om ze, zeker en onkostbaar, aan de poort des
Hemels af te zetten.

Wanneer hartstogt en vooroordeel rede en verstand zoozeer
verblinden, wanneer de haat en de verbittering zoozeer de
waardigheid die men aan karakter en bediening schuldig is
uit het oog doet verliezen, is het noodeloos met deze ver-
bijsterde gemoederen een debat te openen of te hernieuwen.
Maar dan vooral is het tijd en is het noodig, dat de ge-
loofsgeboden die niet onder den invloed van het odium
theologicum verkeeren, die geene concurrerende beoefenaren
van het vak zijn, zelve partij kiezen.

Of de kerkgenootschappen, de gezindheden, de belijde-
nissen hunne grondwettelijke regten en vrijheden behouden
of prijs geven zullen, is niet eene zaak, die alleen door
pastoors, predikanten en onderlingen moet behandeld en
afgedaan worden. Het is de zaak van ieder die van dat
kerkgenootschap, van die gezindheid en belijdenis lidmaat
is. Het zijn niet alleen kerkgenootschappelijke regten en
vrijheden, die hier op het spel staan, maar de al of niet
handhaving van de grondwettige godsdienst- en gewetens-
vrijheid; van het groote staatsrechtelijk beginsel der scheiding
van Kerk en Staat, der niet-innemenging van het staatsgezag
op het kerkgezag, der niet-innemenging van het kerkgezag
op het staatsgezag.

Die regten en vrijheden, zóowel in kerkgenootschappe-
lijken als in staatsrechtelijken zin, worden door het ontwerp
ernstig bedreigd. Gelijk de inzender in de Nederlander te
regt aanmerkte, als de aanleiding vergeten is, als de wet
zal zijn geworden, wat zij, naar het opschrift is en zijn
moet, eene wet van regeling voor "de onderscheidene
kerkgenootschappen," dan eerst zal men zien en bemerken,
welke wapens, welke hoefijzen men tegen zich zelve ver-
vaardigd en het staatsgezag in handen gegeven heeft. Dit
moet verhoed worden. Nog eer het te laat is moeten de
oogen geopend, moet het dreigend gevaar gekoerd worden.

Als lidmaten der in hunne zelfstandigheid bedreigde kerk
genootschappen, als burgers van een Staat, die rust op
den grondslag van godsdienst- en gewetensvrijheid, van
volkomene en geheele scheiding tusschen staathuishoudelijk
en kerkhuishoudelijk gezag, moeten ook vooral de protes-
tanten voor de ongekrenkte handhaving en toepassing van
dit echt Nederlandsch en echt protestantsch levensbeginsel,
met ernst en ijver opkomen.

Buitenland.

ENGELAND.

De koningin heeft, bij haren terugkeer van Osborne
naar Londen, de magtige vloot te Spithead doorgeste-
vend, en werd door eene geduchte salvo der artillerie
begroet. Alle matrozen waren in de ra's. Het was een
indrukwekkend schouwspel. Het weder was heerlijk en
eene talrijke menigte was aan den oever vereenigd.
Nadat de losbrandingen van het geschut hadden opge-
houden, vernam men het luide gejaich van de schepen
der vloot. Een fregat en eene korvet der Pruisische
scheepsmagt waren daarbij tegenwoordig.

— Men weet dat er onlangs gesproken is van een
edelhoedigen trek van den Prins van Joinville, bij
gelegenheid van de aanslagen tegen het leven van den
Keizer der Franschen. Sommigen hadden het bedoelde
feit in twijfel getrokken. Het blijkt nogtans, dat er
voor het beweren in dezen wel degelijk eenige grond
bestaat. Den 2 dezer werd voor eene rechtbank van poli-
tie te Londen een Franschman, zekere Raynaud, te
regt gesteld, die aan den Prins van Joinville aange-
boden had den Keizer der Franschen om het leven te
brengen. De Prins zond het schriftelijk aanbod aan de
politie, die er de regering van kennis moet hebben
gegeven. De verdere behandeling der zaak is verschoven,
in afwachting dat de Prins zelf zou kunnen komen ge-
tuigenis afleggen voor den regter.

FRANKRIJK.

De voorstanders van den vrijen handel wijzen bij
voortdoring op de rijzing der graanprijzen, welke zij
ook vooral aan het beschermend stelsel toeschrijven.
Men weet nog niet bepaald hoe de oogst in het alge-
meen hier te lande zal uitvallen. Het is bij die onze-
kerheid, zegt het Journal des Débats, dat de werking
van het schaalrecht worde geschorst en dat voor het
nieuwe tijdvak van twaalf maanden de invoer van graan
in het belang van allen geheel vrijgesteld worde, zonder
onderscheid van vlag, van grens of herkomst.

De katoenen vlagere is in twaalf jaren zoo
toegenomen, zoodat er thans reeds 700 bunders mede
bezet zijn.

BELGIE.

Volgens de statistieke bescheiden, van regeringswege
openbaar gemaakt, is de bevolking van Belgie, welke
in het laatst der vorige eeuw 2,500,000 zielen beliep, in
vijftig jaren tijdsbijkans verdubbeld. Men beschouwt dit als
een gevolg van de vele verbeteringen in allen opzichte
hier te lande ingevoerd. De groote Staten die dit land
omringen vertoonen dezelfde uitkomsten; zoo was de
bevolking van Groot-Brittannië, die in 1801 15½ mil-
lioën bedroeg, in 1851 tot 29 miljoen geklommen.
En de bevolking van Frankrijk, welke in 1700 om-
streeks 20 miljoen beliep, was in 1851 tot bij de 38
miljoën gestegen.

Sedert vijftig jaren is de bevolking van de voornaamste
steden hier te lande ook werkelijk toegenomen.

Brussel, dat in 1801 66,000 zielen telde, telde er
in 1846 123,874; — Gend in 1801 55,000 zielen in
1846 102,977; — Antwerpen in 1801 53,900, in
1846 88,487.

— Het ministerie van openbare werken heeft eene aan-
vraag ontvangen om concessie tot het aanleggen van
een spoorweg van Turnhout tot de Nederlandsche gren-
zen in de rigting van Breda.

OOSTENRIJK.

De staatsinkomsten over 1852 hebben ongeveer 225
miljoën florijnen bedragen; de uitgaven 275 miljoen;
zoodat er een te kort over dit jaar is van 50 miljoen
of nagenoeg negen miljoen minder dan in 1851.

— Volgens eene afkondiging der stedelijke overheid
te Weenen, is de rijzing der graanprijzen in de hoofd-
stad veelal aan baatzucht te wijten; waren er 50 ladingen
graan langs den Donau naar Weenen opgezonden,
en was de oogst in het Banaat zeer gunstig uitgevallen.
Hier, gelijk in Beijeren, worden de maatregelen tegen
de graanopkoopters weder streng gehandhaafd.

TURKIJE.

Men heeft geene nadere berigten over de Oostersche
zaken, en kan die ook wel niet hebben, later dan de mede-
deelingen over Engeland ontvangen (zie ons vorig n^o).

Daaruit blijkt dus, dat den 24 Julij jl. de vertegen-
woordigers van Frankrijk, Engeland en Pruisen, gele-
vende eenige dagen te Weenen bijeengekomen, bij

heer v. Buol, minister van buitenlandsche zaken van Oostenrijk, een ontwerp van schikking hebben vastgesteld, waarop door de onderscheiden bemiddelende mogendheden met den telegraf terstond hare goedkeuring is kenbaar gemaakt. Dat ontwerp van schikking is den 25 te gelijk naar Konstantinopel en naar Petersburg gezonden. De toetreding van de Porte daartoe wordt als niet twijfelachtig voorgesteld. Doch zal ook Rusland toetreden? Men hoopt het; doch is daarvan nog verre van zeker. Men verzekert, dat mogt er een weigerend antwoord van Rusland komen, de vereenigde Britsch-Fransche vloeten van Besiktien naar Konstantinopel zouden stevenen.

De Times bevestigt een redenering over een en ander, waarin wordt gewezen op het gewigt der omstandigheid, dat de vier mogendheden het eens zijn om de Turkijë te redden, en Ruslands pogingen om tweedragt daarvoor te zaaien mislukt zijn. Integendeel, naarmate de aanmatigingen van dat land verder gaan, gevoelen zelfs Oostenrijk en Pruisen de noodzakelijkheid, om zich aan Engeland en Frankrijk aan te sluiten, tot handhaving des vredes.

Het blad wil niet treden in de bijzonderheden over de voorgestelde schikkingen, maar het meent dat er bij op den voorgrond staat, de handhaving van de onschendbaarheid des Turkschen rijkz en de aandrang dienvolgens op de ontruiming van de Vorstendommen. Zonder die ontruiming, meent de Times, beteekent elke onderhandeling, elke schikking niets. Het blad gelooft dat het Oostenrijk niet onwelgevallig is, in zulk een gewigtig onderwerp, waar het den vrede der wereld betreft, te toonen dat het zelfstandig weet te handelen, onafhankelijk van Rusland, aan welks leiband men dacht dat het in dezen noodwendig zou loopen. Voor het overige toont het blad aan, dat het staat- en handelsbelang van geheel de wereld met deze zaak in verband staat; dat het duidelijk voor ieder is, dat het voor Rusland meer geldt dan het regt over de gewijde oorden of de overeenkomst van Vorst Menchikoff. Doch juist daarom is liet van gewigt dat het verband tusschen de overige groote mogendheden hersteld is, en dat zij volhouden in het in 1841 aangenomene stelsel, om in het Oosten geene veranderingen dan met gezamenlijk overleg toe te laten.

Binnenland.

's Gravenhage, 5 Augustus.

Blijkens eene van Zijner Majesteits consul te LA ROCHELLE ontvangen mededeeling is die haven gedurende de zes eerste maanden van het loopende jaar door 1 schip onder Nederlandsche vlag bezocht geworden, hetwelk gekomen is van Amsterdam met kaas en vertrokken naar Paimboef in ballast. — Gedurende hetzelfde tijdsvak kwamen te ROTTERDAM 5 Nederlandsche schepen aan, en vertrokken Londen in ballast; 1 van Amsterdam met kaas; 1 van Dantzig met hout; en 1 van Alkmaar met kaas. Van deze vaartuigen vertrokken er 2 naar Londen met brandewijn en meel; 1 naar Rotterdam met steenen; en 2 naar Marans in ballast. — Voorts te MARANNES (Tremblade) 1 komende van Newry in ballast en vertrekkende naar Dublin met mas; en 2 te MARANS, komende van Rochefort in ballast en zijnde naar Londen vertrokken met gerst.

Men verzekert, dat de openbare beraadslaging over het wets-ontwerp tot regeling van het toezigt op de onderscheidene Kerkgenootschappen tegen het einde van de volgende week, waarschijnlijk Vrijdag den 12 dezer, aan de orde zal worden gesteld.

Heden wordt in de residentie op de gebruikelijke wijze de verjaardag herdacht van H. K. H. de kroonprinses van Zweden en Noorwegen (oudste dochter van HH. KK. HH. prins en prinses Frederik), zoo door het uitsteken der vlaggen van de openbare en bijzondere gebouwen, als door het bespelen van het klokken-spel. Des middags was er groote parade in de Maliebaan.

HH. KK. HH. prins en prinses Frederik, benevens prinses Marie, bevinden zich nog bij voortdoring te Petersburg.

Naar men verneemt heeft H. M. de Koningin-moeder Petersburg verlaten en is naar Moskou vertrokken, van waar H. M. zich naar Weimar zal begeven. Ook HH. KK. HH. prins en prinses Hendrik zullen zich tegen dien tijd derwaarts begeven, zullende HH. KK. HH. dan naar Luxemburg vertrekken, alwaar HH. KK. HH. eenigen tijd zullen verblijven.

Door Z. Exc. den minister van Oorlog, den baron Forstner van Dambenoy, zal aanstaanden Maandag op het groot stedelijk badhuis te Scheveningen, aan heeren officieren van de reserve-brigade, in de residentie in garnizoen, bestaande uit het regiment Grenadiers en Jagers, het regiment Dragonders en de batterij zijnde Artillerie, een dejeuner-dinatoire worden aangeboden, hetwelk zal worden opgeleiderd door de

uitvoering van eenige stukken door het muzikkorps van het regiment Grenadiers en Jagers.

Men meldt uit Tilburg, dat de meubelen in het paleis van wijlen Z. M. Willem II, aldaar voorhanden, eerstdaags zullen worden verkocht.

In een ingezonden stuk in de *Arnh. Courant* van gisteren, vinden wij de bijzonderheid vermeld, dat de bisschoppen van de oud-bisschoppelijke Klerezie bij hunne wijding denzelfden eed afleggen, als de B. C. bisschoppen en waarover zoo breedvoerig met den Heiligen Stoel is onderhandeld.

Te Leeuwarden overleed op den 2den in ruim 60-jarigen ouderdom Mr. J. Catz Ez., ridder van de orde van den Nederl. leeuw en vice-president van het provinciaal Geregts-hof van Friesland, oud-lid der Tweede Kamer en in 1848 lid der Dubbele Kamer der Staten-Generaal.

Gisteren werd het groot stedelijk badhuis te Scheveningen, bij eenen schoonen zomeravond, door een talrijk en aanzienlijk publiek bezocht, waaronder zich bevonden HH. KK. HH. prins en prinses Hendrik, die eenen geruimen tijd op het terras doorbrachten en met de prinsessen, op het badhuis gelogeed, hebben gewandeld. Het muzikkorps van het regiment dragonders heeft gedurende den geheelen avond verscheidene stukken uitgevoerd, welke meermalen met bliken van goedkeuring van de zijde van het publiek werden ontvangen. Inzonderheid had zulks plaats na de uitvoering van de solo-partijen voor trombone en cornet à piston door den kapelmeester J. Strating en den heer J. van Platen, welke partijen met de meeste juistheid en kracht werden voorgedragen. Badgasten en bezoekers gaven den pachter van het etablissement hunne tevredenheid te kennen over die afwisseling en het genoegen, dat hij hun op die wijs verschaft.

De gemeenteraad van Alkmaar heeft in de zitting van den 3den bepaald, dat zij een adres aan Z. M. den Koning zou indienen, met verzoek, dat indien de geruchten nopens den aanleg van een spoorweg van het Nieuwediep, in verband met het N. Hollandsche Kanaal, bewaarheid mogten worden, dat dan die weg mogt worden aangelegd in de nabijheid van eene der poorten van Alkmaar, dewijl men niet zonder reden vreest, dat die spoorweglinie, hoe voordeelig dan ook voor het Nieuwediep, de bedrijvigheid en den handel van Alkmaar zeer zou doen verminderen.

Op den 2den had te Groningen eene vergadering van de Broederschap der Notarissen plaats, waaraan 60 leden deelnamen. Blijkens het verslag zijn onlangs 30 notarissen tot die vereeniging toegetreden, die thans 435 leden of $\frac{2}{3}$ van het getal notarissen in Nederland telt. De volgende bijeenkomst is te Maastricht bepaald.

De gecommiteerden der hoofd-commissie tot de zaken der Israëlieten hebben ter kennis gebragt, van de besturen der Israëlitische gemeente en school-commissien, dat door de algemeene commissie van examinatoren voor Israëlitische godsdienst-onderwijzers en door de rabbinale commissie van examinatoren, in dit jaar zijn toegelaten: a tot godsdienst-onderwijzer van den hoogsten rang, M. J. Mulder, van Amsterdam; — b tot godsdienst-onderwijzer van den middelsten rang, J. P. Koster van Leeuwarden en C. J. Cauveren, van Oudshoorn; — c tot godsdienst-onderwijzer van den laagsten rang, J. D. Heijmans, van Oerschot, en A. van Vlijmen, van 's Hertogenbosch; en d tot oefenaar G. N. van Dien jnr., van Amsterdam.

Bij het Ministerie van Buitenlandsche Zaken zijn onderscheiden verordeningen ontvangen betreffende de belasting van suiker en stroop in de Staten van het Deutsche Tolverbond van den 1sten September 1853 af tot het eind van Augustus 1855. Terwijl krachtens de in April dezes jaars gesloten overeenkomst tot instandhouding en uitbreiding van het tolverbond, de binnenlandsche beetsuiker onderworpen wordt aan eene belasting van 21 Kreuzer of 6 Silbergroschen van elk centenaar beetwortels, en de invoerregten op suiker op het tegenwoordige bedrag bepaald blijven, zal het invoerregt van stroop met den 1sten Januarij 1854 met de helft verlaagd en van 7 Fl. of 4 Rth. gebragt worden op 3 Fl. 30 Kr. of 2 Rth. per centenaar.

Wegens voortdurend plaatsgebrek hebben wij verst heden het volgende adres kunnen plaatsen, dat door Protestantsche ingezetenen van Zwolle aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal is gezonden:

„De ondergeteekenden, allen Protestantsche ingezetenen van Zwolle, ofschoon voor zich zelve weinig waarde hechtende aan het indienen van soortgelijke adressen als deze, met opzigt tot de berekening van de publieke opinie,

achten zich niettemin verplicht in deze oogenblikken, na die maatstaf als geldig schijnt te zijn aangenomen, aan U, Mijne Heeren, ook van hunne meening te doen bliken omtrent het in behandeling zijnde ontwerp VAN WET, tot regeling van het toezigt op de onderscheidene Kerkgenootschappen.

„Met onthouding van alle uitvoerig betoog, zoo juist en zoo menigvuldig in publieke geschriften geleverd, en bovendien genoegzaam toevertrouwd aan hunne wet-tige vertegenwoordigers in uw midden, veroorloven zij zich alleen aan U, Mijne Heeren, hunnen wensch kenbaar maken, dat dit Ontwerp niet tot wet moge worden verheven; — omdat zij het achten:

„onteerend voor het Protestantisme, voor zoo ver het ontwerp alleen tegen andere gezindten gerigt schijnt, als of het eene beschermende wet behoefde, en niet krachts genoeg bezat in de waarheid en openbaarheid van zijne leer;

„gevaarlijk voor het Protestantisme, en voor elke andere godsdienstige gezindte, — voor zoo ver het ontwerp, welligt in strijd met de bedoeling, aan toekomstige uitvoerders der wet de magt zou geven om de vrije organisatie en beweging ook van de Protestantsche Kerkgenootschappen, te belemmeren, om zich van Staatswege te mengen in hare kerkelijke aangelegenheden;

„ongrondwettig, tegen welk kerkgenootschap het ook gerigt zij, of worde, als in strijd met de vrijheden, bij het 6e Hoofdstuk der Grondwet gewaarborgd, terwijl de Staat voldoende waarborg vindt in art. 169 der Grondwet, door den Koning bezworen, dat Hij zal WAKEN dat alle Kerkgenootschappen zich houden binnen de palen van gehoorzaamheid aan de Wetten van den Staat;

„moodloos voor de rust en eendragt in Nederland; als zullende het bloot bestaan der wet, veel meer de eventuele toepassing harer beperkende of straffende bepalingen, in strijd met den wensch der kerkelijke gemeenten, die zulks zouden treffen, geene andere uitwerking hebben dan verbittering tegen de Regering en de wetgevende magt, — en nieuw voedsel voor de kunstmatig verwekte onverdraagzaamheid tusschen de beledigers van verschillende Godsdiensten; waarvan de gevolgen, zoowel voor de algemeene inwendige rust en orde, als voor de onderlinge samenleving in de burgerlijke gemeenten, en voor alle betrekkingen van handel en nijverheid, onberekenbaar zijn;

„Op U, Mijne Heeren, vertrouwen de ondergeteekenden, om te voorkomen de groote en welligt onherstelbare onheilen, die zij uit de aanneming van voormeld ontwerp te gemoet zien.”

De Chinezen op Borneo schijnen het der Nederlandsche regering lastig te willen maken. In onze vorige hebben wij reeds gemeld, hoe onvriendschappelijk de Nederlandsche commissaris, de heer Prins, te Sepang (rijk Sambas) is ontvangen.

Thans vernemen wij van verschillende kanten, dat Borneo gedeeltelijk zal worden gehlokkeerd door 12 kruishoten, 1 schoener en 2 stoomvaartuigen, welke in Junij derwaarts zouden vertrekken.

Het rijk van Sambas, waarmede de Nederlandsche regering thans in verschil is, staat onder beheer van een Sultan, die zelf het hoofd der zeeroovers is. Het bevat goudmijnen en er worden ook vele diamantgroeven gevonden, en vooral in het district Montanadak, waar eene Chinese kolonie zich gevestigd heeft, om de goudmijnen voor eigene rekening te bewerken.

(U. C.)

Een dagblad van de Kaap de Goede Hoop meldt, dat met de laatste mail, in Junij, uit Simonsbaai vertrokken is de heer J. Stuart, als agent voor de Transvaalsche republiek, ten einde de landverhuizing uit Holland naar dat gewest te bevorderen en te dien einde eene maatschappij op te rigten.

Den 3den Augustus zeilde uit Hellevoetsluis het brikship *Gouverneur Elsevier*, kapt. J. Kuijt, naar Curaçao, aan boord hebbende een detachement van 55 onderofficieren en manschappen, onder bevel van den heer W. Jarman, 2e. luit. bij het 4de inf. regemen.

Eenigen tijd geleden werd melding gemaakt van de uitvinding van eenen geachtten stadgenoot den heer Lefèvre, betrekkelijk eene mechanische muzik-lesseeraar, die ten doel heeft, de bladen muzik zonder eenig onthoud van zelve te doen omslaan. Het heet HH. MM. den Koning en de Koningin behaagd, een paar uitvoering daarvan moet zeer fraai zijn. Een paar muntend bewerkte exemplaren van deze lesseeraar, ten eerlang geplaatst worden in de muntzaken van de heeren *Wijngaert en Beuker*, omzigtbaar te maken, en zal aldaar van het koninklijk gezag de goedkeuring worden gegeven, dat de koninklijke muntzaken en oogenzaken te Indon.

Als een nieuw bewijs van trouw en gehechtheid van honden, kan het volgende strekken. De persoon, die Dingsdag morgen in eene sloot achter het bosch verdrongen werd gevonden, had zaterdag avond de woning verlaten van eenen vriend, die eigenaar van eenen hond was. De verdrongene bragt gewoonlijk het een of ander voor den hond mede. Toen hij het huis van zijnen vriend verliet, werd hij door den hond gevolgd. Des nachts kwam de hond vuil en nat te huis. De oorzaak daarvan was onbekend. Dingsdag in den vroeger morgen begaf de eigenaar zich met nog twee vrienden naar het bosch. Op zekere hoogte verwijderde de hond zich eensklaps. Ongemerkt volgden zij hem en vonden nu den hond aan het water bij het lijk staan. Op die wijze heeft men het lijk gevonden, dat anders zeker nog een geruimen tijd ongemerkt aldaar had kunnen liggen, vermits de sloot zeer afgelegen is.

Ingezonden Stukken.

Amsterdam, 3 Augustus 1853.

Mijnheer de Redacteur!

Het heeft velen met mij zeer verwonderd, dat geen der leden van de Tweede Kamer aan het ministerie inlichting gevraagd heeft betrekkelijk de volgende uitdrukkingen in de fransche vertaling van den latijnschen (niet overgelegden) tekst der Nota van den kardinaal Antonelli van 1 Junij II. voorkomende: «daarenboven is de Heilige Stoel in het bezit van stellige bescheiden (documens) waaruit blijkt, dat die mededeeling werkelijk gedaan is aan verscheidene leden van het ministerie, hetwelk kort daarna astrad en dat men zich in die omstandigheid heeft kunnen verzekeren, dat de oprigting der vijf bisschoppelijke zetels niet den minsten tegenstand te duchten had» welke bewering in lijnregten strijd staat met de getuigenis door onderscheidene leden van dat ministerie in de Tweede Kamer afgelegd.

Zoude de fransche traductie ook onjuist kunnen wezen? van welke latijnsche woorden heeft zich Antonelli bediend om zijn beweren uit te drukken?

Wij verstaan onder den naam van *Ministers* de verantwoordelijke raadgevers van eenen constitutionelen Koning en die beteekenis had dat woord niet bij de oude Romeinen: *Ministri* toch beteekent dienaren en bijgevolg zouden er ook kamerheeren of andere personen van 's Konings omgeving mede bedoeld kunnen worden.

Onverklaarbaar blijft het, dat de Heer van Hall van deze gunstige gelegenheid om op zijne voorgangers eene blaam te kunnen werpen niet geprofitteerd heeft en de nota niet eerder heeft publiek gemaakt, als ook dat hij niet op de overlegging dier documenta heeft aangedrongen: of zoude het in bezit krijgen van dezelve ook al tot de taak behooren aan den Heer Lightenvelt bij zijne reis naar Rome opgedragen?

Ziedaar vele vragen en gissingen, Mijnheer; hoewel slechts eenvoudig burger zijnde, ben ik niet ongevoelig voor de eermijns lands en die van afgetreden ministers, waaraan Nederland steeds groote dankbaarheid zal verschuldigd blijven: mocht derhalve dit mijn schrijven door UEd. openbaar gemaakt kunnen worden, welligt zoude het dan aanleiding kunnen geven, dat (door openbaarmaking van den oorspronkelijken latijnschen tekst der nota en ook door openbaarmaking van de bovengemelde documenta, indien men in het bezit van dezen kon geraken) het problema der contradicties tusschen Thorbecke en Antonelli op eene wijze opgelost werd, die beschamend zoude zijn voor de intriganten, die belet hebben dat van onze regering een schema van catholieke organisatie naar Rome werd gezonden, wel wetende dat wanneer men tot den paus zegt «doet wat ge wilt» die organisatie meer in ultramontaanschen zin zoude tot stand komen en daardoor de ontevredenheid van vele Protestanten, die iedere catholieke organisatie ongaarne zagen, beduidend vermeerderd worden, waarop juist gespeculeerd werd, ten einde Thorbecke, die anders vast in den zadel zat, te kunnen doen vallen.

Met hoogachting
UED. Dv. Dienaar,
M. D.

VERBETERING.

In ons artikel: *Het nieuwe wets-ontwerp*, I, in ons No. van gister, staat, kolom 1, regel 2 van onderen, «vermeerd ontwijken», lees: «vermeend ontwijken».

Advertentiën.

GUTTA-PERCHA.

In de **KLEINE BAZAR**, Veenestraat, 147's Hage, zijn verschillende voorwerpen van GUTTA-PERCHA uit de fabriek van de heeren Munnich, Beeke en Co. (G. H. de Vries Robbé) te bekomen. — Voor Scheepsgebruik mogen bijzonder worden aanbevolen: de Waschkomen en Kannen, Zeepbakjes, Flesschen, Bekers, Kamerpotten, enz. Behalve dat deze voorwerpen niet aan breken onderhevig zijn, besparen ze ook veel tijd en moeite, dewijl ze niet behoeven gepoetst en geschuurd te worden, zoo als zulks het geval is met **smatwerk van blik of koper.**

(35)

H. MULDER.

De Geneeskundige Geschiedenis levert vele bewijzen, dat geheimmiddelen uiterst weldadig gewerkt en wezentlijk wonderen verrigt hebben, dat zij altijd vervolgd worden zoo lang zij het eigendom van bijzondere Personen zijn, maar door de faculteit gunstig beoordeeld worden zoodra zij publiek eigendom zijn, d. i., zoodra iedereen de compositie daarvan kent. Dit is het geval met alle Arcana; alleen de

ROB BOYVEAU LAFFECTEUR

maakt eene cervolle uitzondering op den regel; die heeft reeds in de vorige eeuw de attentie van deskundigen niet alleen getrokken, maar zich baan gebroken tot in de Apotheken van openbare geneeskundige inrigtingen, en thans, niet tegenstaande de vele tegenwerking die geheimmiddelen altijd ondervinden, wordt zij door de Regeringen van Frankrijk, België en Rusland geprotegeerd, telt hare Vrienden onder de meest gerenommeerde Geneesheeren en is in meest alle respectabele Apotheken te huis.

De **ROB** is een wondervol Zuiveringsmiddel, een Plantensiroop van aangenaamen smaak, die nieuwe en oude Ziekten genezen kan; die tegen alle Huidziekten, Verzwingen, Kanker, Klierziekten, Verlamming, Uitputting, Onvruchtbaarheid, Vermagering, Hypochondrie en eene menigte andere Kwalen gebruikt wordt, meest altijd zeer voorspoedig werkt en gemakkelijk te gebruiken is. Wij verzoeken alle lijdens een Boekje te halen, dat hun geheel met dit onschatbaar middel bekend maken zal, het is in het **VERKOOPHUIS** en de Depôts en bij vele Apothekers te bekomen en wordt gratis afgegeven. (36)

AANZIENLIJKE PRIJSVERMINDERING.

Zoolang de geringe voorraad strekt, zal de Uitgever P. A. DE JONG te *Arnhem*, aan de eerstvragende afleveren:

Historisch en Romantisch

ALBUM,

UITGEZOCHTE LEKTUUR

VOOR DEN

BESCHAAFDEN STAND.

Uitgegeven door *éene vereeniging van*
Vaderlandsche Schrijvers.

Zes Boekdeelen, Geïllustreerd, met meer dan 70 keurige Staalgravuren van beroemde Meesters, te zamen meer dan 2450 pag. druks bevattende.

Voor f 9 in plaats van f 24.

Het Historisch en Romantisch Album bevat eene Keurlezing van hetgeen op het gebied der Geschiedenis, Land- en Volkenkunde enz. voorvalt, eene uitgezochte verzameling van Romans, Verhalen en Novellen, alles bewerkt door de eerste Schrijvers, terwijl de platen, allen staalgravuren, naar beroemde oude en hedendaagsche schilderijen zijn vervaardigd. (37)

Bij JOH. NOMAN EN ZOON te Zalt-bommel is van de pers gekomen en alom te bekomen:

Aanmerkingen

op het werk van den Luiten.-Kolonel **LANGE**, getiteld:

HET NEDERLANDSCH O. I. LEGER TER WESTKUST VAN SUMATRA.

DOOR

H. I. J. L. RIDDER DE STUERS,

CEPENSIONEERD GENERAAL-MAJOR BIJ HET N. O. I. LEGER. Roijaal. formaat f 0.75.

In No. 7 der

MAANDELIJSCH KRONIJK. GESCHIEDENIS VAN DEN DAG,

komt voor:

HET PORTRET VAN

Abdoel-Reschid,

SULTAN VAN TURKIJE,

Geregeld ziet de MAANDELIJSCH KRONIJK op den 20sten van elke maand, met een Portret het licht. Niet dan per Jaargang wordt dit werk afgeleverd, zoodat geene afzonderlijke nummers verkrijgbaar zijn. — De aflevering met een fraai portret kost slechts

DEERTIG CENTEN.

Geen maandwerk in Nederland is zóó goedkoop, en dat de lezers van alle standen zóó op de hoogte houdt van al wat er dagelijks voorvalt, als deze KRONIJK.

HET TIJDSCHRIFT

VOOR

NEDERLANDSCH INDIE,

DOOR

Dr. W. B. VAN HOËVELL.

15 Jaargang voor 1853.

Maandelijks verschijnt hiervan eene aflevering in roijaal formaat met plaat. De jaargang met platen, kaarten en portretten. f 13.00.

Bedenkingen

OP HET WERKJE

EENE WAARSCHUWENDE STEM

UIT DE

BINNENLANDEN VAN JAVA.

DE TOEKOMSTIGE WIJZE

VAN

BEHEER EN VERANTWOORDING

DER

GELDMIDDELEN

IN

Nederlandsch Indië,

ingevolge artikel 60 der Grondwet, beschouwd in verband tot hetgeen daaromtrent is verordend in onze en in eenige vreemde koloniën,

DOOR

D. C. STEYN PARVE.

(38)

Laatste Berigten.

Eenige geachte ingezetenen te Amsterdam, dezelfde welke het bekende adres van 15 April, ter zake van de invoering der bisschoppelijke hiërarchie aan Z. M. den Koning tijdens HD. verblijf aldaar hadden aangeboden, hebben thans een adres bij de Tweede Kamer ingediend, strekkende om te kennen te geven hunne adhaesie aan de algemeene strekking van het voorgedragen wets-ontwerp tot regeling van de kerkgenootschappen. — Het is buitendien ondertekend door de Praesides en Seribae van de kerkeraden der Ned. Hervormde, Waalsche, Herst. Evang. Luth., Remonstr., Gereform. en Eng. Herv. Gemeenten.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 5 Augustus 1853.

Nederland. Pct.		Rusland. Pct.	
Ned. W. Schuld. 2 1/2	63 3/4 1/2 %	Hopel 1798/1816	5
Dito Certificat. 3	76 1/2	Dito 1828/1829	5
Dito Dito .. 4	94 7/8 5 %	Cert. 1831/1838	5
O. I. Leening. 4	94 7/8	Dito Dito .. 4	99 1/2, 100
Amort. Syndic. 3 1/2		Dito Hopel .. 4	93 1/2
Hand.-Maats. 4 1/2	126 1/2	Dito Stieglitz .. 4	92 1/2 3 2 1/2
Belgie.		Dito dito 5e Ser. 4	
Certificaten. 2 1/2		Inscr. Assig. 6	74 1/2
D° Rothschild. 2 1/2		Certific. dito. 6	
Frankrijk.		Polen.	
Obligatiën. 3		Obligatiën. 4	86 1/2 1/2
Spanje.		Oostenrijk.	
Nieuwe. 1	22 7/8 1 1/2	Metalliek. 5	82
Dito Buitenl. 3	47 1/2	Dito bet. Amat. 5	94 1/2
D° Binnenl. 3	42 1/2 7/8	Dito letter B. 5	94 1/2
Bew. Sp. Com. 6 1/2		Dito 1847 .. 5	94 1/2
Portugal.		Dito 1851/1852 2 1/2	42 1/2
Londen. 3	88 1/2 9 8 1/2		
Dito dito 1853. 3			

Polen Loten fl. 250 160 1/2; Mexic., te Londen 3 pct. 25 1/2 1/2; dito Onb. 25 9/16, 1/8; Gren. te Lond. Uitgest. 8 1/2, 9 1/2.

Onze fondsenmarkt was heden over het geheel zeer slaauw gestemd door verkooporders welke in de hoofdsorten van Binnenl. en Buitenl. effecten werden bewerkstelligd.

FRANKFORT, Donderdag 4 Aug. 5 pct. Metalliek 85 1/2; W. Bank-aktien 152 1/2; W. Loten fl 250, 123; 1 pct. Spanje 22 1/2, 3 pct. dito 42 1/2; wissel op Ween. 109 1/2. De beurs was algemeen slaauw gestemd.

LONDEN, Donderdag 4 Augustus. Consuls op tijd 97 1/2; Mexico N. 3 pct. 25 1/2; Port. 4 pct. ex. c. 42 1/2; Spanje pct. 22 1/2; Grenada 21 1/2; dito Uitg. 8 1/2; Ecuador 4 1/2.

PARIJS, Donderdag 4 Augustus. Fr. 4 1/2 pct. op t. 102.30; Dito 3 pct. op t. 77.55; Spanje binn. 3 pct. 42 1/2; dito 1 pct. 22 1/2; Belg. 4 1/2 pct. 98 1/2; N. Metall. 5 pct. 96. Pi. mont 96.50.

MADRID, Maandag 1 Augustus. Spanje 3 pct. binn. 44 1/2; dito 1 pct. 23 1/2; Certificaten 3 1/2.

Bij JOH. NOMAN EN ZOON, te 's Gravenhage.